

ปกนอก

ปกใน

คำนำ

สารบัญ

ส่วนที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ของประเทศไทย และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) โดยน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาแบบยั่งยืนโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่ และใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับรายได้ของประชาชน แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาโภชนาการและความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประชาชน และประเทศชาติ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ที่จะสานต่อโครงการในพระราชดำริของพระราชบิดา เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นมหาวิทยาลัยที่พระราชอาประสงค์ให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 ที่ระบุให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเสริมพลังปัญญาของแผ่นดิน ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อยกคุณภาพมาตรฐานมหาวิทยาลัยราชภัฏสู่คุณภาพเป็นเลิศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสู่นักปฏิบัติอย่างมืออาชีพ การยกคุณภาพมาตรฐานชีวิตของชุมชน ท้องถิ่น และพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน พร้อมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนางานพันธกิจสัมพันธ์ และถ่ายทอด เผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีกลยุทธ์ในการสร้างเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติจากภายในและภายนอกเพื่อร่วมกันศึกษา แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและเสริมพลังให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น มีกลไกสนับสนุนการปฏิบัติพันธกิจแบบบูรณาการเพื่อท้องถิ่นตอบสนองต่อนโยบายของมหาวิทยาลัยซึ่งมุ่งเน้นการบูรณาการวิชาการ การเรียนการสอน และการวิจัย โดยมีกระบวนการ/วิธีการ มีนโยบายสนับสนุน มีองค์ความรู้ มีเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาชุมชน และสังคม ซึ่งเป็นศักยภาพของมหาวิทยาลัยในการที่จะก้าวไปสู่มหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคม ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง และยั่งยืน โดยการออกแบบการทำงานเพื่อสร้างกลไกเชิงระบบที่เชื่อมงานประกันคุณภาพองค์กรกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้มีการสานพลังจากทุกคณะร่วมกับองค์กรภาคี มีการยกระดับคุณภาพงานวิชาการเพื่อรับใช้สังคม และเกิดการพัฒนาระบบการรับรองคุณภาพงานวิชาการเพื่อสังคม

สำนักส่งเสริมการเรียนรู้และบริการวิชาการ จึงได้กำหนดแนวทางการทำงานที่มุ่งเน้นการทำงานบริการวิชาการรับใช้สังคม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานประสานงาน และดำเนินโครงการตามนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านงานบริการวิชาการโดยในปี พ.ศ. 2562 นี้ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินงานด้านพันธกิจสัมพันธ์เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดปทุมธานีและ

จังหวัดสระแก้ว โดยความร่วมมือกันของทุกหน่วยงานในมหาวิทยาลัย ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จำนวน 27 หมู่บ้าน พื้นที่จังหวัดสระแก้ว 25 หมู่บ้าน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 หมู่บ้าน การดำเนินงานในระยะแรกเป็นการสำรวจข้อมูลชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพปัญหาที่แท้จริงของชุมชนและสิ่งที่ชุมชนต้องการรับการ พัฒนา เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ตรงจุดนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว จึงจัดทำโครงการสร้างเครือข่ายชุมชน นักปฏิบัติเพื่อร่วมกันศึกษาแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เสริมพลังให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการชีวิตตนเองได้อย่างสมดุลและมีความเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มคุณค่าและมูลค่า เสริมเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนให้มีความ เข้มแข็ง มั่นคง นำไปสู่การพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านมีคุณภาพชีวิตและรายได้ที่เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการสำรวจลงพื้นที่ชุมชน

1. เพื่อสร้างเครือข่ายพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อสำรวจข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลหมู่บ้าน
3. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน
4. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาครัวเรือนในการแก้ปัญหาความยากจน

ขอบเขตของการสำรวจลงพื้นที่ชุมชน

พื้นที่จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

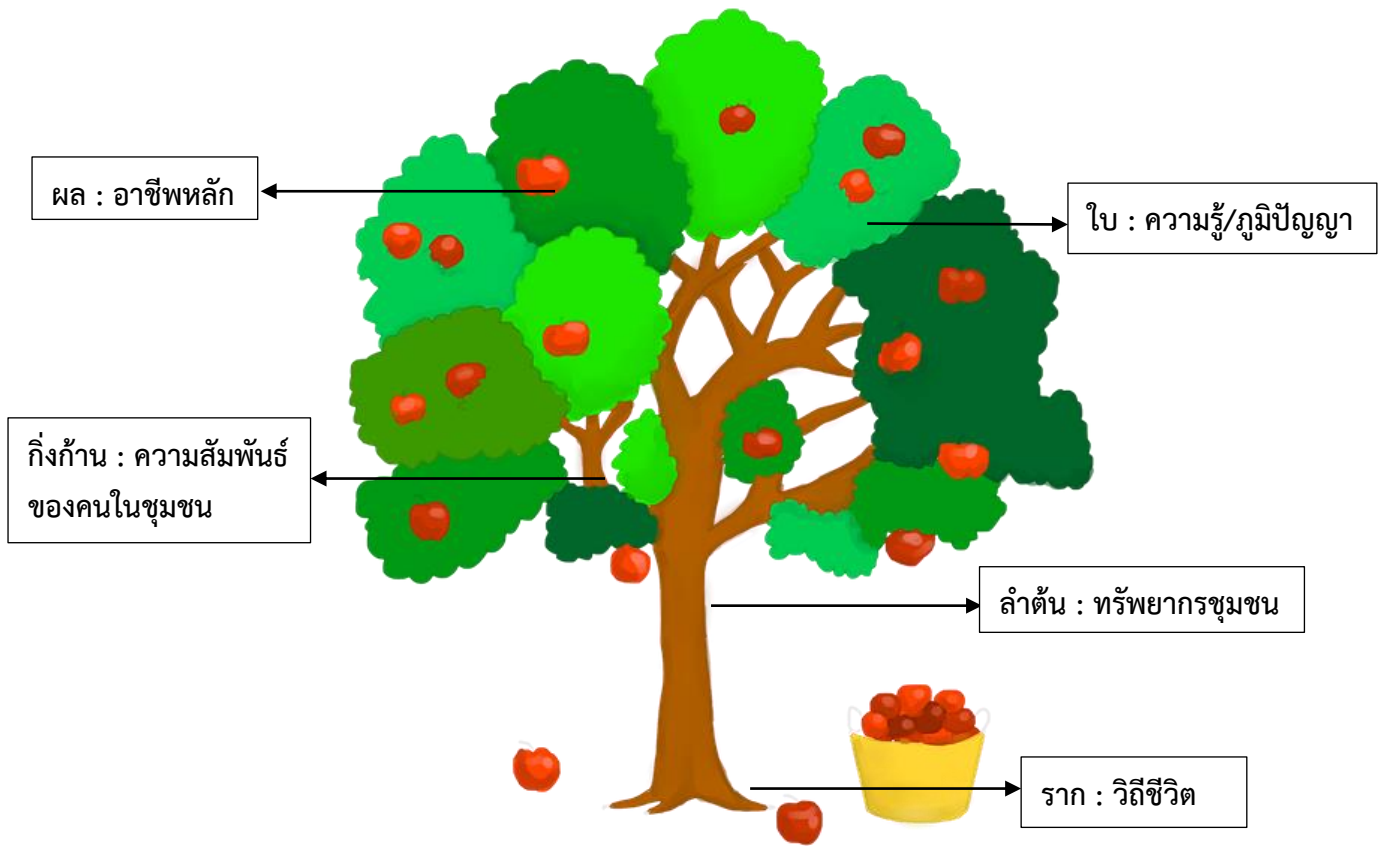
1. หมู่ 15 บ้านปางสิตา ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
2. หมู่ 7 บ้านคลองน้ำเขียว ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
3. หมู่ 2 บ้านแสง ตำบลทัพเสด็จ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
4. หมู่ 11 บ้านคลองหมากนัต ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
5. หมู่ 3 บ้านหนองปรือ ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชน

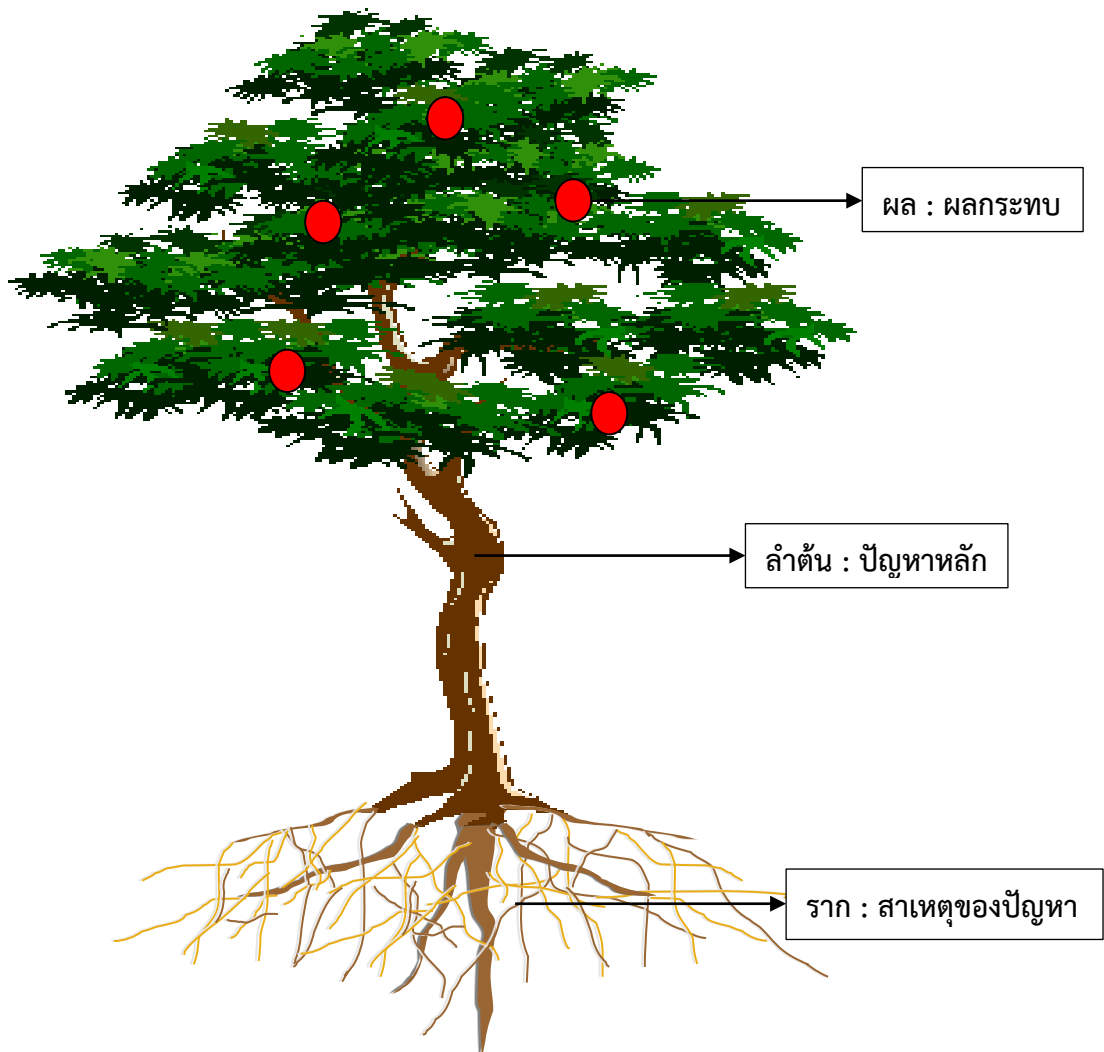
1. พบผู้นำชุมชนเพื่อแนะนำตัวและประสานขอความช่วยเหลือเพื่อขอข้อมูลพื้นฐานและสภาพแวดล้อมทั่วไป
2. พบและสร้างความรู้จักกับผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน
3. สนทนากลุ่มร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชนเกี่ยวกับบริบทของชุมชนและประเด็นปัญหาชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
4. สนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ ค้นหาศักยภาพ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชุมชน
5. สำรวจสภาพแวดล้อม สภาพภูมิประเทศ เยี่ยมชม ถ่ายภาพสถานที่สำคัญในชุมชน
6. พบครัวเรือนเป้าหมายและสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน
7. สนทนากลุ่มวิเคราะห์ความต้องการ กำหนดประเด็นการพัฒนาของกลุ่มครัวเรือนเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจความต้องการของชุมชน

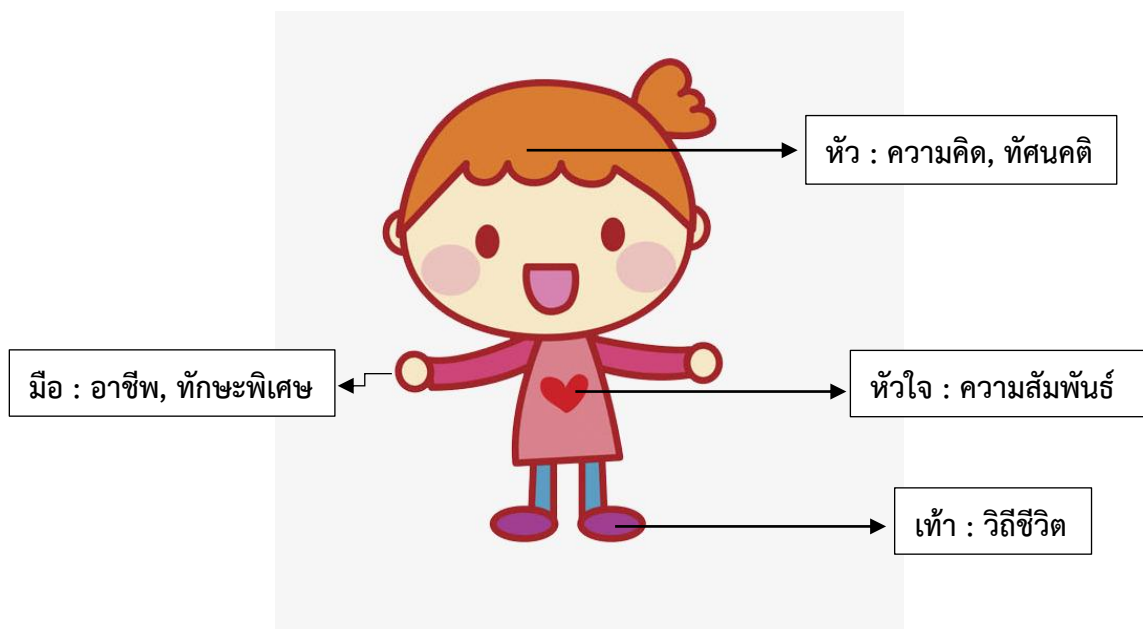
1. ต้นไม้ชุมชน

2. ต้นไม้ปัญหา

3. ตุ๊กตาชุมชน

ส่วนที่ 2

ผลการศึกษาชุมชนเบื้องต้น

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

1.1 ประวัติของหมู่บ้านโดยสังเขป

บ้านแสง อ่านว่า “สะ-แหง” ตั้งอยู่ หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เป็นหมู่บ้านดั้งเดิมติดกับประเทศกัมพูชา และมีความสำคัญในประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตามประวัติศาสตร์เดิม ทหารกัมพูชาได้เข้ามากวาดต้อนครอบครัวคนไทยตั้งแต่เมืองปราจีนบุรี เมืองนครนายก เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) อัครมหาเสนาบดีสมุหนายก และแม่ทัพใหญ่ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับการแต่งตั้งให้นำทัพไปปราบเขมร การเดินทางครั้งนี้ต้องผ่านภูมิประเทศที่ทุรกันดารทำให้ไพร่พลกองทัพเมื่อยล้า จึงได้หยุดพักเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจะยกทัพไปปราบเขมร และได้รับชัยชนะกลับมาพร้อมทั้งนำครอบครัวคนไทยกลับมาพักอยู่บริเวณเดิม ซึ่งในจำนวนคนไทยที่ถูกกวาดต้อนมีครอบครัวของชาวบ้านแสงด้วย สำหรับที่มาของชื่อหมู่บ้านแสง คือ มีหนองน้ำที่มีต้นแสง (ข้าวหญ้านก) ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากตามบริเวณหนองน้ำ และได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามต้นแสง จึงมีชื่อ หมู่บ้านแสง ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

อีกทั้งหมู่บ้านแสง เป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงเสด็จประพาสมาหลายครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันเสาร์ที่ 21 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2513 แรม 8 ค่ำ เดือน 12 ปีจอ และครั้งที่ 2 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 14 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2514 ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 1 ปีกุน

จากข้อมูลตามป้ายสลักหินอ่อน ที่ติดตั้งบริเวณด้านหน้าพระอุโบสถวัดทัพเสด็จ (บ้านแสง) ระบุว่าในการเสด็จฯ ครั้งที่ 2 ทรงทราบข่าวว่าวัดทัพเสด็จไม่มีพระอุโบสถ ได้ทรงรับสั่ง ร.ต.ท.สงวน โอบารวัตร ผู้บังคับหมวดตำรวจตระเวนชายแดนที่ 210 (ในขณะนั้น) ตั้งหมวดป้องกันชายแดนประจำหมู่บ้านแสง ขณะนำสมุดทูลเกล้าฯ ถวายลงพระปรมาภิไธยว่า "ผู้หมวดขอฝากประชาชนด้วยนะ ช่วยแนะนำพาประชาชนสร้างโบสถ์ด้วยให้บอกว่าแต่ละคนจะได้กุศลมาก ให้บอกด้วยว่าตำรวจจะช่วยด้วย ฉันทจะช่วยด้วย ขอให้โชคดี" พระอุโบสถ วัดทัพเสด็จ เริ่มก่อสร้างวันพฤหัสบดีที่ 2 พฤษภาคม พุทธศักราช 2528 ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 ปีฉลู ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง พระราชทานวิสุงคามสีมา ประกาศ ณ วันที่ 12 กรกฎาคม พุทธศักราช 2531 กว้าง 12.50 เมตร ยาว 40 เมตร ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 105 ตอนที่ 115 วันที่ 21 กรกฎาคม พุทธศักราช 2531 กองพุทธศาสนาสถาน กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ วันที่ 18 สิงหาคม พุทธศักราช 2531 พระประธารขึ้นประทับวันอังคารที่ 21 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2532 แรม 9 ค่ำ เดือน 12 ปีมะเส็ง

1.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่หมู่ 12 บ้านทัพเสรี
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่หมู่ 9 บ้านร่มไทร

1.8 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาท้องถิ่น

ประชาชน ใช้ภาษาไทย (ภาคกลาง) และภาษาเขมร ในการสื่อสาร

1.9 เสน่ห์ของหมู่บ้าน

วิถีชนบทที่เรียบง่าย มีน้ำใจไมตรี

1.10 คำขวัญของหมู่บ้าน

หมู่บ้านน่าอยู่ นักสู้โบราณ คู่บ้านที่ประทับใจ ช่างขันขัน อ้นหอมตรอลหม

2. สภาพนิเวศวิทยา

2.1 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่โดยส่วนใหญ่ของหมู่บ้านแสง มีสภาพเป็นที่ราบลาดเอียงไปทางทิศตะวันออกสู่ประเทศกัมพูชา ซึ่งปริมาณน้ำจากธรรมชาติที่มีอยู่จะไหลลงสู่ประเทศกัมพูชาตลอดจนไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ ประกอบกับสภาพดินเป็นดินดาน เป็นพื้นที่ลาดลุ่ม ลักษณะเป็นดินร่วนปนดินทราย ไม่อุ้มน้ำ เมื่อถูกน้ำจะละลายทันที ทำให้หน้าดินถูกชะล้างได้ง่าย น้ำจึงมีสีขุ่นไม่ใส พอทานไปแหล่งน้ำจะตื้นเขิน และมีสภาพแห้งแล้ง ทำให้มีปัญหาเรื่องภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง

2.2 ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศ เป็นแบบร้อนในช่วงฤดูร้อน มีความชื้นในอากาศน้อย และมีปัญหาภัยแล้งต่อเนื่อง ปริมาณน้ำฝนน้อย โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนมกราคม - กลางเดือนพฤษภาคม
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนธันวาคม

2.3 ลักษณะของดิน

ดิน มีสภาพเป็นดินดานที่ไม่อุ้มน้ำไม่เหมาะแก่การเกษตร

2.4 ลักษณะแหล่งน้ำ

น้ำ สภาพคลองตื้นเขิน ทำให้มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ ถึงจะมีการขุดสระน้ำมาก แต่สามารถนำน้ำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย เนื่องจากน้ำขุ่นไม่ตกตะกอน

สระน้ำบ้านแสง กว้าง 60 เมตร ยาว 80 เมตร ลึก 3 เมตร

2.5 ลักษณะของต้นไม้และป่าไม้

ป่าไม้ ไม่มีสภาพป่าไม้และภูเขาอยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้าน เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากแหล่งธรรมชาติ แต่มีพื้นที่สาธารณะที่จะสามารถฟื้นฟูการปลูกป่าได้

3. สภาพพื้นฐานด้านเกษตรกรรม การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์

บ้านแสง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่/ทำสวน/เลี้ยงสัตว์)

- การปลูกพืช อ้อย / ข้าว
- เลี้ยงสัตว์ โค / สุกร / ไก่

4. ข้อมูลด้านประชากร

มีครัวเรือนทั้งหมด 213 ครัวเรือน แบ่งออกเป็นเพศชาย 309 คน เพศหญิง 322 คน รวมประชากรทั้งหมด 631 คน พื้นที่อยู่อาศัย 335 ตารางเมตร
ที่มาของข้อมูลจาก : องค์การบริหารส่วนตำบลทัพเสด็จ

5. ข้อมูลด้านสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน

- ระบบประปาภายในหมู่บ้าน
- สระน้ำบ้านแสง
- ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กบ้านแสง
- ไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟฟ้าส่องสว่าง)
- โทรศัพท์สาธารณะ / โทรศัพท์ส่วนบุคคล / ระบบเสียงตามสาย / หอกระจายข่าว
- ไปรษณีย์สาขาอำเภอตาพระยา

6. ข้อมูลด้านสังคมของหมู่บ้าน

6.1 การศึกษา

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแสง จำนวนเด็กเล็ก 35 คน ผู้ช่วยครูดูแลเด็ก จำนวน 1 คน และ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 1 คน

- โรงเรียนเพียงหลวง 17 (บ้านแสง) ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เดิมชื่อว่า โรงเรียนบ้านแสง ตั้งอยู่หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เนื้อที่ทั้งหมด 37 ไร่ 2 งาน 78 ตารางวา ข้อมูลนักเรียนปีการศึกษา 2561 รวมทั้งหมด 232 คน ข้อมูลครูปีการศึกษา 2561 รวมทั้งหมด 17 คน แยกเป็นจำนวนครูชาย 4 คน จำนวนครูหญิง 13 คน เป็นเขตพื้นที่ให้บริการ 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 2 บ้านแสง และหมู่ 3 บ้านเจียงดำ อยู่ห่างจากอำเภอตาพระยา 11 กิโลเมตรราษฎรทั้งสองหมู่บ้านช่วยกันสละทรัพย์และแรงงาน เพื่อสร้างอาคารเรียน โรงเรียนเปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2479 มีจำนวนนักเรียนชาย 27 คน หญิง 15 คน มีนายสุวรรณ เจริญมาก เป็นครูใหญ่คนแรก เปิดการเรียนการสอนครั้งแรก มีอุปสรรคอย่างมาก เนื่องจากนักเรียนพูดภาษาไทยไม่ได้ พูดแต่ภาษาท้องถิ่น (ภาษาเขมร) ต่อมา ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี พระราชทานพระอนุญาตให้ใช้ชื่อ “โรงเรียนเพียงหลวง ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี” เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2558 ซึ่งเป็นวันที่ได้รับพระราชทานพระอนุญาตให้ใช้ชื่อโรงเรียน ปัจจุบันมี นายประดิษฐ์ แดงหนองแปน ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนเพียงหลวง 17 (บ้านแสง) ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี

6.2 สาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแสง ปัจจุบันมี นายสนอง ศรีตะปัญญาะ ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแสง

- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแสง (อสม.) จำนวน 15 คน
- คณะกรรมการโครงการสุขภาพดีวิถีไทย ลดภัย โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง บ้านแสง จำนวน 13 คน

6.3 อาชญากรรม ความปลอดภัยในทรัพย์สิน

- คณะกรรมการฝ่ายรักษาความสงบ (ชุด ชรบ.) ประจำหมู่บ้านแสง จำนวน 17 คน

- คณะกรรมการผู้ประสานงานพลังแผ่นดิน (25 ตาสัปประรด) บ้านแสง จำนวน 26 คน

6.4 อาชีพ

- คณะกรรมการพัฒนาสตรีและกลุ่มอาชีพ หมู่ 2 บ้านแสง จำนวน 16 คน

7. ข้อมูลด้านศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อ และการสันทนาการ

วิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสง มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อและยังเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนร่วมกัน และประเพณีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการรวมความศรัทธารวมพลังความสามัคคีของคนในชุมชน สำหรับประเพณีที่สำคัญของชุมชนจะมาร่วมพร้อมใจกันเพื่อสร้างพลังความสามัคคี เช่น

- ประเพณี แชนโฌนตา (เบ็นทม) เป็นประเพณีของคนเชื้อสายเขมร ที่เชื่อถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ความหมายของคำว่า แชนโฌนตา เป็นคำพูดภาษาเขมร แชน แปลว่า ไหว้ โฌนตา แปลว่า ปู่ย่าตายาย บรรพบุรุษทั้งหลาย “พิธีแชนโฌนตา” ก็คือพิธีไหว้บูชา บรรพบุรุษ นั้นเอง มีความเป็นมาอย่างมากมาย “เบ็นทม” มาจากภาษาเขมร แปลความหมายว่า “บุญอันยิ่งใหญ่” (สาทใหญ่) คือวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 มีความเชื่อว่าเป็นวันสุดท้ายของการที่ยมทูตหรือยมโลกได้ปลดปล่อย วิญญาณผีเปรต ทั้งหมดออกมาตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 หรือวัน “เบ็นตุง” แปลว่า บุญเล็ก (สาทเล็ก) เป็นเวลาประมาณที่ยมทูตหรือยมโลก ปล่อยมา ครบเวลาต้องกลับในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ดังนั้น ก่อนวันที่วิญญาณผีเปรตทั้งหลายจะกลับคือวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 จึงมีการทำบุญบูชากราบไหว้ โดยนำสิ่งของเครื่องเซ่นไหว้ มาบูชาไหว้ให้ได้กินให้อิ่มหน้าสำราญ และนำติดตัวกลับไปด้วย

ตารางปฏิทินการจัดประเพณี วัฒนธรรมในหมู่บ้านแสง

ที่	ชื่อประเพณี / วัฒนธรรม	จำนวนครั้ง / ปี	ช่วงเวลาจัด
1	บวงสรวงพลับพลาที่ประทับ	1 ครั้ง	ประมาณเดือน เม.ย. – พ.ค.
2	ประเพณีสงกรานต์ มีการก่อพระเจดีย์ทราย แห่พระ ทำบุญบ้าน	1 ครั้ง	เดือนเมษายน
3	ประเพณีเข้าพรรษา	1 ครั้ง	ประมาณเดือน กรกฎาคม
4	มาตีกาทำบุญให้ญาติที่ล่วงลับ	1 ครั้ง	ประมาณเดือน สิงหาคม
5	ประเพณีวันออกพรรษา และแชนโฌนตา	1 ครั้ง	ประมาณเดือน ตุลาคม
6	วันลอยกระทง	1 ครั้ง	ประมาณเดือน พฤศจิกายน
7	ลงท่ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่	1 ครั้ง	ธันวาคม/มกราคม
8	วันเด็กแห่งชาติ	1 ครั้ง	มกราคม
9	เทศน์มหาชาติ	1 ครั้ง	ประมาณเดือน ม.ค. – ก.พ.

ประชาชนในหมู่บ้าน มีเอกลักษณ์ของชาวไทยพื้นถิ่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ใจดีและมีความพร้อมในการบริการ

- มีศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านแสง คือ วัดทัพเสด็จ ภายในวัดประกอบด้วย พระอุโบสถ รูปเหมือนหลวงพ่охон สะดือกลางบ้าน ศาลาปูย่า และพลับพลาที่ประทับ

- มีศิลปะการเล่นพื้นบ้าน เรือมอันเร คำว่า เรือม แปลว่า “รำ” ลู้ด แปลว่า “กระโดดหรือเต้น” อันเร แปลว่า “สาก” ฉะนั้นคำว่า เรือมอันเร หรือ ลู้ดอันเร แปลว่า “รำสาก” หรือ “เต้นสาก”

เรือมอันเรหรือลู้ดอันเร เป็นการละเล่นของชาวไทยเชื้อสายเขมรที่เล่นกันในเดือนห้า (แคแสด) ซึ่งถือเป็นวันพักผ่อนประจำปี ช่วงวันหยุดสงกรานต์มาแต่โบราณ เรียกว่า “งัยตอม” โดยถือเอาวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 เป็นวันขึ้นปีใหม่ ชาวบ้านจะพากันหยุดทำงาน 2 ช่วง ช่วงแรกหยุด 3 วัน วันขึ้น 1 ค่ำ ถึง วันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 5 เรียกว่า “ตอมตุ๊จ” ช่วงที่สองหยุด 7 วัน เรียกว่า “ตอมทม” วันแรม 1 ค่ำถึงวันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 5 การหยุดในช่วงที่สองนี้ก่อนจะมีการหยุดพักผ่อน ชาวบ้านจะก่อเจดีย์ทรายที่วัดใกล้บ้าน ในวันขึ้น 14 ค่ำ พอเช้าวันขึ้น 15 ค่ำ ทำบุญตักบาตร หลังจากนั้นก็จะหยุด 7 วัน ในช่วงนี้เองเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวที่รักใคร่ชอบพอกันได้มาพบปะกันด้วยการละเล่นพื้นบ้านที่เรียกว่า “เรือมอันเร” หรือ “ลู้ดอันเร”

เหตุที่เรียกการละเล่นนี้อีกอย่างหนึ่งว่า “ลู้ดอันเร” อาจเป็นเพราะลักษณะการรำยรำที่สนุกสนาน ครั้นक्रमมีท่ากระโดดโลดเต้นเข้ากับจังหวะของสากที่กระทบกันเกิดเสียงดังสนุกสนานเพราะสากตำข้าว ทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้พยอม ไม้ประดู่ กระทบกันจะเกิดเสียงดัง ปัจจุบันเรือมอันเร หรือลู้ดอันเร มีการพัฒนาให้เป็นรูปแบบทั้งด้านท่ารำ การแต่งกาย ตลอดจนเพลงที่ใช้ประกอบ

8. ข้อมูลระบบเศรษฐกิจ

ประชากรในพื้นที่บ้านแสง ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม

- ทำนา
- ทำไร่

การประมง

- ไม่ปรากฏมีอาชีพประมง

การปศุสัตว์

- เลี้ยงสัตว์ (โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่)

การบริการ

- การบริการทั่วไป เป็นแบบธุรกิจขนาดเล็ก ได้แก่ ร้านตัดผม ร้านค้า ฯลฯ

การท่องเที่ยว

- ด้านพรมแดน ที่ประทับทรงงาน และวัดทัพเสด็จ

อุตสาหกรรม

- ไม่มีอุตสาหกรรมในพื้นที่

พาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

- ร้านค้า
- ร้านตัดผม
- ร้านเสริมสวย

9. ข้อมูลด้านการเมืองการปกครอง การปกครองท้องถิ่น

จังหวัดสระแก้ว

นายวิจิต ชาติไพสิฐ ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว

อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

นายอารยันต์ ท่าใหญ่ นายอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

ตำบลทัพเสด็จ

นายพลาย มั่นปิ่น กำนันตำบลทัพเสด็จ

หมู่บ้านแสง

นางสายหยุด อินทร์ประสงค์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 บ้านแสง
องค์การบริหารส่วนตำบลทัพเสด็จ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
นายนที หวลประไพ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลทัพเสด็จ
นายบุญจาย ทรงภูมิ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทัพเสด็จ
นางอำพร พูลแก้ว สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทัพเสด็จ หมู่ 2
นายยุทธนา นิมมา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทัพเสด็จ หมู่ 2

10. ข้อมูลด้านแผนงาน โครงการ และแนวทางการพัฒนาของชุมชน รายงานผลการปฏิบัติงาน ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 - 2564 ขององค์การบริหารส่วนตำบลทัพเสด็จ ดังนี้

1. โครงการป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติด
2. โครงการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและโบราณสถาน
3. โครงการจัดซื้อถังขยะ
4. โครงการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของ อบต.
5. โครงการส่งเสริมอาชีพทอผ้า เลี้ยงไหมอีลี หมู่ 1 บ้านโคกเพ็ริก
6. โครงการสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน (ออมวันละ 1 บาท) หมู่ 1 บ้านโคกเพ็ริก
7. โครงการช่วยเหลือผู้ยากไร้ที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน หมู่ 1 บ้านโคกเพ็ริก
8. โครงการสภาองค์กรชุมชน (การประชุมต่างๆ) หมู่ 1 บ้านโคกเพ็ริก
9. โครงการตลาดประชารัฐ หมู่ 1 บ้านโคกเพ็ริก
10. โครงการเลี้ยงไหมอีลี หมู่ 2 บ้านแสง
11. โครงการเลี้ยงหมู หมู่ 2 บ้านแสง
12. โครงการเลี้ยงโค หมู่ 2 บ้านแสง
13. โครงการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน (ไก่ 3 สายพันธุ์) หมู่ 2 บ้านแสง
14. โครงการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ มีบ่อปลาทุกครัวเรือน หมู่ 4

บ้านโคกแจง

15. โครงการตาชั่งเกษตรกร พร้อมโกดังเก็บผลผลิต หมู่ 7 บ้านโคกสะอาด
16. โครงการเลี้ยงโคเนื้อ หมู่ 7 บ้านโคกสะอาด
17. โครงการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสุกร ปลูกหม่อน เลี้ยงไหมอีลี เลี้ยงโค เลี้ยงกบ หมู่ 9

บ้านร่มไทร

18. โครงการจัดซื้อพันธุ์ข้าวมะลิ กข105 หมู่ 9 บ้านร่มไทร
19. โครงการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และจิ้งหรีด หมู่ 10 บ้านคลองแฝง
20. โครงการส่งเสริมอาชีพปลูกหม่อน เลี้ยงไหม หมู่ 12 บ้านทัพเสรี
21. โครงการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงแพะ หมู่ 12 บ้านทัพเสรี
22. โครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 หมู่ 1 บ้านโคกเพ็ริก
23. โครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 หมู่ 2 บ้านแสง
24. โครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 หมู่ 4 บ้านโคกแจง
25. โครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 หมู่ 5 บ้านโคกทหาร
26. โครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 หมู่ 6 บ้านมะกอก

12. ข้อมูลการนำทุนชุมชนมาสร้างมูลค่า

หมู่บ้านมีทุนชุมชน ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ และ ทุนทางการ ประกอบด้วย

ทุนมนุษย์ ซึ่งมีปราชญ์ชุมชนหลายสาขาที่สามารถถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจได้เช่น

- ปราชญ์ด้านวัฒนธรรมประเพณี
- ปราชญ์ด้านเกษตร
- ปราชญ์ด้านแพทย์แผนไทย/สมุนไพร
- ปราชญ์ด้านศิลปวัฒนธรรม

ทุนทางสังคม ได้แก่

- วัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน เช่น งานแห่นางแมว งานสวดมาติกา งานวันผู้สูงอายุ ประเพณีสงกรานต์

ทุนกายภาพ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ทุนธรรมชาติ ได้แก่ การปั่นจักรยานชมวิถีการดำรงชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

ทุนทางการเงิน ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) กองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนสวัสดิการตำบล และกลุ่มอาชีพหมู่บ้าน

ทุนทางวัฒนธรรม ที่เป็นเสน่ห์ของชุมชนและชุมชนมีการอนุรักษ์ ได้แก่

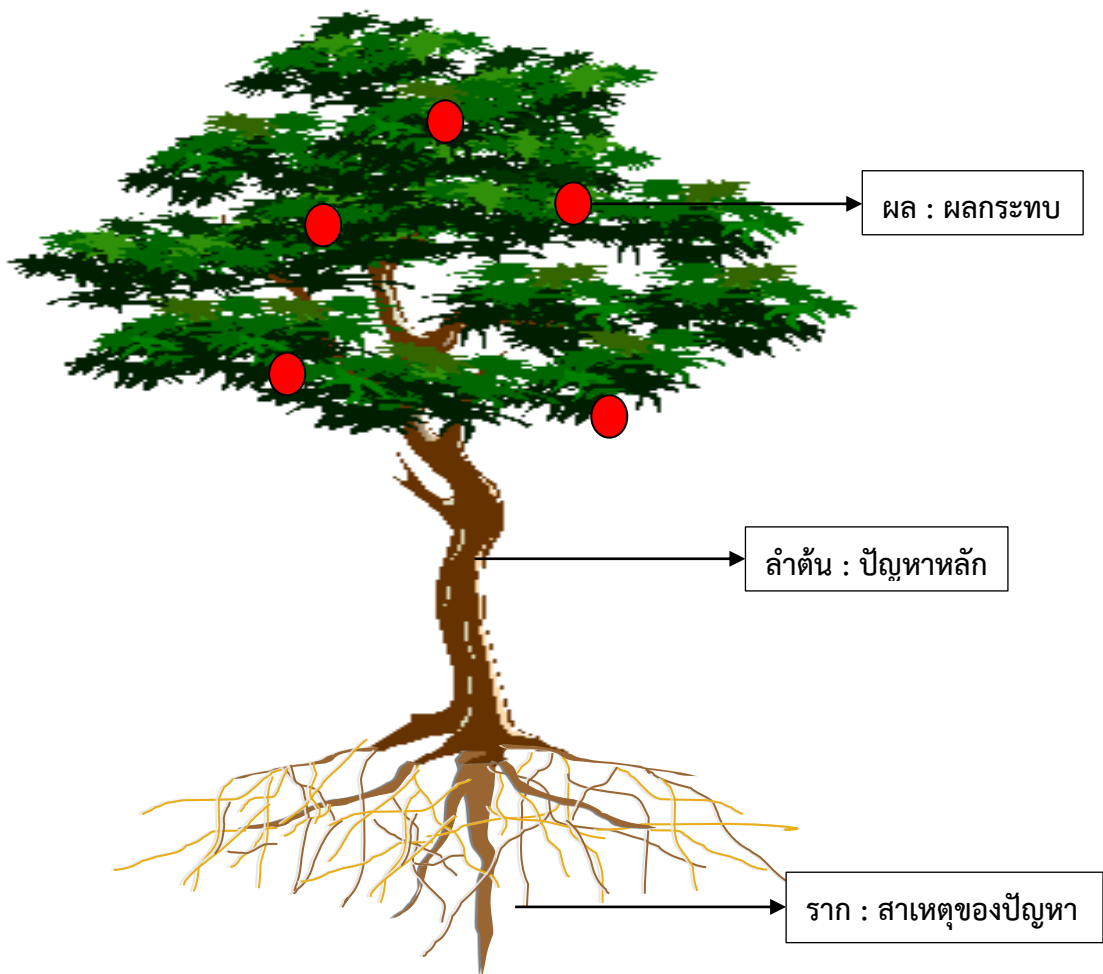
- อาหาร ที่เป็นอาหารพื้นถิ่น ที่สะอาดปลอดภัย มีไว้บริการให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ขนมรังผึ้ง กบยัดไส้ แกงกล้วย น้ำพริกมะเขือพวง แกงเปรอะหน่อไม้
- การแต่งกาย ประชาชนในหมู่บ้านมีการอนุรักษ์แต่งกายแบบไทยและสากล ทั้งชายหญิง และวัยหนุ่มสาว เด็ก โดยเฉพาะผู้สูงอายุยังมีการใส่เสื้อไทย และผ้าถุง สำหรับเยาวชน และวัยทำงานก็จะแต่งกายตามไทยนิยมหรือในประเพณีต่างๆ
- ที่อยู่อาศัย จะเป็นบ้าน รูปทรงต่างๆ แล้วแต่ความนิยมชอบ
- ประเพณี จะมีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตามแต่ละศาสนา เช่น แห่นางแมว สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในเทศกาลวันสงกรานต์ เทศกัมมาหชาติ ลอยกระทง และประเพณีอื่นๆ ตามศาสนา
- ภาษา จะมีภาษาเป็นเอกลักษณ์ คือ ภาษาถิ่นพื้นบ้าน
- อาชีพ มีทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
- ความเชื่อ คนในชุมชนจะมีความเชื่อในการทำบุญตักบาตรและความเชื่อทางศาสนา

ส่วนที่ 3

ผลการวิเคราะห์ชุมชน

การวิเคราะห์ชุมชนผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ SWOT ในการวิเคราะห์ชุมชน ทั้งนี้ได้ดำเนินการใช้เครื่องมือ ต้นไม้ปัญหา เพื่อวิเคราะห์ความเป็นชุมชน วิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนก่อน แล้วสรุปข้อมูลที่ได้ลงในเครื่องมือ SWOT เพื่อนำไปสู่แผนการพัฒนาชุมชนต่อไป

1. ต้นไม้ปัญหา

ใช้เครื่องมือต้นไม้ชุมชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนที่เกิดขึ้น และเพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหา และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป ทั้งนี้ในการลงพื้นที่สำรวจและทำความเข้าใจถึงปัญหาต่างๆ ในชุมชน ชุมชนได้สะท้อนปัญหาออกมาหลายประเด็น ได้แก่ รายรับต่ำ รายจ่ายสูง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ยาเสพติด และการพนัน ปัญหาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ และปัญหามีหนี้สินในบางครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกปัญหา มีหนี้สินในบางครัวเรือน ขึ้นมาเป็นปัญหาหลักในชุมชน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหากับครัวเรือน กลุ่มเป้าหมายได้ต่อไป โดยสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านน้ำ

สาเหตุ เกิดจากสภาพอากาศทางธรรมชาติที่ทำให้ฝนทิ้งช่วง นอกจากนั้นชุมชนยังห่างไกลจากแหล่งธรรมชาติ เช่น ภูเขา แหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น และการขุดเจาะน้ำบาดาลไม่ได้ผลเท่าที่ควร น้ำขุ่น ไม่พบตาน้ำ ทำให้การกักเก็บน้ำจึงไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ อุปโภคบริโภค ทั้งนี้ชุมชนได้พยายามหารื้อไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามาแก้ไขปัญหา แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขด้วยการวางท่อจากแหล่งน้ำธรรมชาติหรือขุดเจาะน้ำใช้ขบประมาณที่ค่อนข้างสูง

ส่งผลกระทบ ไม่สามารถทำให้ชุมชนมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ ส่งผลไปยังการประกอบอาชีพทำให้ไม่มีรายได้อย่างเต็มที่ ผลผลิตการเกษตรตกต่ำไม่ได้ผลเต็มที่จากการขาดแคลนน้ำ

ความต้องการแก้ไขปัญหา ต้องการให้มีการบริหารจัดการน้ำ ปรับปรุงพื้นที่รับน้ำให้สามารถกักเก็บน้ำได้ปริมาณมาก ๆ และค้นหาแหล่งขุดเจาะน้ำบาดาล ให้สามารถใช้ได้ผลระยะยาว รวมถึงการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำแหล่งใหม่ให้ชุมชนมีจำนวนแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น

2. ปัญหาด้านดิน

สาเหตุ ดินบริเวณหมู่บ้านแสงเป็นดินดาน ทำให้พืชดูดกินธาตุอาหารและน้ำได้น้อย และมีการใช้สารเคมีบริเวณหมู่บ้าน น้ำไม่ซึมลงสู่พื้นดินเท่าที่ควร

ส่งผลกระทบ ทำให้ได้ผลผลิตที่ต่ำ รายได้จากผลผลิตลดลงและขาดทุน

ความต้องการแก้ไขปัญหา ต้องการให้มีการพัฒนาจัดการดินบริเวณบ้านแสงให้สามารถปลูกพืชได้ผลผลิตมากขึ้น และมีการอบรมการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินหรือวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาสารเคมี

3. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (ขยะมูลฝอย)

สาเหตุ ทั้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทาง ไม่ทิ้งให้ลงถังหรือพื้นที่ที่กำหนด เกิดจากประชาชนภายในชุมชนและบุคคลภายนอกขาดจิตสำนึก ความมั่งง่ายของบุคคล และรถขายสินค้าที่เข้ามาภายในชุมชน

ส่งผลกระทบ ทำให้ชุมชนไม่น่ามอง ไม่สะอาด ไม่มีความเจริญตา สร้างมลพิษให้แก่ชุมชน และส่งกลิ่นเหม็นเป็นแหล่งของเชื้อโรคต่าง ๆ

ความต้องการแก้ไขปัญหา สร้างมาตรการเด็ดขาดภายในชุมชน มีการติดป้ายประกาศกฎระเบียบของชุมชน มีกระบวนการสร้างจิตสำนึกลดความเห็นแก่ตัว

4. ปัญหาด้านรายได้ และทุนประกอบอาชีพ

สาเหตุ การศึกษาน้อย มีอาชีพเดียวไม่มีอาชีพอื่นรองรับ ไม่มีความรู้ทักษะการประกอบอาชีพ เสริมขาดแหล่งทุน มีหนี้สิน ไม่มีแหล่งตลาดให้จำหน่ายและกระจายสินค้า ผลิตผลตกต่ำ ภัยแล้งดินไม่สมบูรณ์ แหล่งน้ำไม่เพียงพอ

ส่งผลกระทบ ทำให้ไม่มีเพียงพอต่อการใช้จ่ายภายในครอบครัว เป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น สมาชิกในครอบครัว ไม่สามารถเรียนสูงได้แล้วจึงส่งผลเป็นลูกโซ่รุ่นสู่รุ่น

ความต้องการแก้ไขปัญหา ต้องการแหล่งทุนเพิ่มเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ต้องการทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ต้องการแหล่งตลาดในการจำหน่ายและกระจายสินค้า ผลิตภัณฑ์ของชุมชน ต้องการเพิ่มศักยภาพองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีจุดเด่นและต่อยอดได้

5. ปัญหาด้านสังคม (ยาเสพติด)

สาเหตุ เกิดจากเด็กและเยาวชนอยากลอง เพื่อนชวน และหมู่บ้านติดกับชายแดนเพื่อนบ้าน

ส่งผลกระทบ ทำให้เด็กและเยาวชนหลงผิด ขาดโอกาสการก้าวหน้าในชีวิต และเกิดปัญหา เป็นภาระของสังคม ชุมชน และครอบครัว

ความต้องการแก้ไขปัญหา ชุมชนมีการตักเตือน ช่วยกันสอดส่องดูแลสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ผู้นำชุมชนมีมาตรการป้องกันและแก้ไขอย่าง เต็ดขาด มีการจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกเพื่อให้ห่างไกลยาเสพติด มีการรณรงค์ ต่อต้าน และตรวจสอบการเข้ามาจากภายนอกหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน เกี่ยวกับจุดแข็งหรือศักยภาพ จุดอ่อนหรือจุดด้อยโอกาส และ อุปสรรค

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน

S

1. ชุมชนมีความสามัคคี ชาวบ้านให้ความร่วมมือต่อการทำ กิจกรรมในทุกครั้ง ให้ความร่วมมือเต็มที่ทุ่มเท ร่างกายและ จิตใจ เพื่อจะได้งานที่มีประสิทธิภาพ
2. ผู้นำชุมชน มีความเป็นผู้นำมีความเสียสละต่องานในหน้าที่ ตั้งใจทำงานเพื่อชุมชน
3. การช่วยเกื้อกูลกันในสังคมชาวบ้าน จะอาศัยและพึ่งพากัน อยู่กับฉันพี่น้อง จิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน จึงทำให้การ ดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
4. ชุมชนบ้านแสง เป็นชุมชนไม่ค่อใหญ่ มีการรวมกลุ่มเป็น สัดส่วนเหมาะแก่การส่งเสริมพัฒนาในทุกมิติ
5. ชุมชนบ้านแสงมีทุนชุมชนหลากหลาย

W

1. สภาพทางเศรษฐกิจยังไม่ดีเท่าที่ควร คือ ชาวบ้านแสง มีอาชีพ ทำนา ซึ่งต้องอาศัยน้ำจากฝน ทำให้ประสบปัญหาขาดทุนจาก การประกอบอาชีพ และเกิดเป็นหนี้สินภาคครัวเรือน
2. แหล่งน้ำมีน้อย และสภาพภูมิอากาศอำเภอตาพระยา อากาศร้อนและแห้งแล้ง
3. ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยมีอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว
4. ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะไม่ค่อยดี จึงได้รับการศึกษา ไม่ค่อยสูง

O

1. เนื่องจากคนในชุมชนมีความรักและสามัคคี มีความขยัน อดทน มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน เป็นระบบ อีกทั้งมีผู้นำเข้มแข็ง และมีความ พร้อมเพรียงในการทำกิจกรรมต่างไ จึงนำไปสู่ ความสำเร็จหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือทั้งภาครัฐ เช่น หน่วยงานเฉพาะกิจของ ตชด. ซึ่งได้เข้ามาร่วมพัฒนา และความปลอดภัยให้กับชุมชน

T

1. สมาชิกในชุมชนบางคนยังไม่ให้ความ ช่วยเหลือ ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจาก สมาชิกในชุมชนบางคนยังมีความขัดแย้งใน ตัวบุคคล ยังไม่พอใจในการดำเนินงานของ ชุมชน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันเป็น ครั้งคราว
2. สมาชิกยังขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยี
3. ประชาชนบางคนยังขาดความกระตือรือร้น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับครอบครัว

2. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มครัวเรือนเป้าหมาย

จากที่ได้พูดคุยกับชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยผ่านเวทีประชาคมและผ่านการพูดคุยกันแบบส่วนตัวนั้น พบว่า ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายบางส่วนประสบกับปัญหาการมีหนี้สิน และมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้มีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน ผ่านการขายผลิตภัณฑ์แปรรูปต้นแสง สานพัดจากต้นกก ถักไม้กวาด และน้ำยาอเนกประสงค์ ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลผ่านเครื่องมือได้ดังนี้

S	เนื่องด้วย ชุมชนมีต้นแสง ทำให้สามารถพัฒนา ศักยภาพชุมชนโดยการนำทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน มาต่อยอด เพื่อเพิ่มรายได้ และเป็นการลดต้นทุน การผลิตด้วย	W	ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายมีความต้องการเพิ่ม มูลค่าผลิตภัณฑ์ผ่านการแปรรูปให้หลากหลาย และต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นมากขึ้น เช่น ลายพัดต้นกก หรือน้ำนมจากต้นแสง โดยคนในชุมชนมีทักษะความสามารถในการแปรรูป ทั้งนี้สาเหตุที่ชุมชนเลือกแปรรูปต้นกก และต้นแสง เพราะเชื่อว่าเป็นสินค้าที่สามารถ ขายได้ง่าย
O	โครงการสร้างเครือข่ายชุมชนนักรับปฏิบัติ เพื่อ ร่วมกันศึกษาแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เสริมพลังให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ อย่างยั่งยืน ถือเป็นอีกหนึ่งโครงการที่จะช่วย สนับสนุน ต่อยอดผลิตภัณฑ์ เพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ และที่สำคัญคือสามารถเพิ่มรายได้ ให้กับครัวเรือนได้	T	มีครัวเรือนในชุมชนสนใจเข้าร่วมโครงการ ทำให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงาน ในรูปแบบของระบบ สามารถสร้างความ ต่อเนื่องของโครงการตามแผนระยะยาวได้

แผนการพัฒนาชุมชนระยะ 3-5 ปี

โครงการ	ก.พ. 62 – ก.ย. 62	ต.ค. 62 – ก.ย. 63	ต.ค. 63 – ก.ย. 64	ต.ค. 64 – ก.ย. 65	ต.ค. 65 – ก.ย. 66
โครงการสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ในครัวเรือนจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นกกเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว	←→				
โครงการเสริมสร้างพลังกลุ่มแปรรูปต้นกกชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว เพื่อสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มและต่อยอดพลังการผลิตให้สูงขึ้น		←→			
โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปต้นกก ขยายกำลังการผลิต และขยายการตลาดให้รองรับผลิตภัณฑ์ต้นกกชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว			←→		
โครงการเสริมสร้างการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์แปรรูปต้นกกชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว ให้เป็นที่รู้จักเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มมากขึ้น				←→	

ข้อเสนอโครงการพัฒนาที่ส่งผลต่อความสำเร็จ (Quick Win Project)

ชื่อกิจกรรม โครงการสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ในครัวเรือนจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ลายพัดจากต้นกก เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนนำทุนทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด
- 2) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนเพิ่มทักษะและความรู้ในเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ลายพัดจากต้นกก และต่อยอดไปสู่การสร้างอาชีพเสริม
- 3) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนในชุมชน

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

กุมภาพันธ์ 2562

- เก็บข้อมูลและสำรวจทุนทรัพยากร คือ ต้นกก ในชุมชนว่ามีปริมาณกี่ต้น ใน 1 ต้น มีกี่ใบ และใน 1 เดือนจะมีผลิตภัณฑ์ต้นกกมาทั้งหมดเท่าไร เพื่อวิเคราะห์ปริมาณต้นกกที่สามารถแปรรูปได้
- ร่วมกับครัวเรือนที่สนใจวางแผนพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตในด้านการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ลายพัดจากต้นกก เพื่อสร้างอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

มีนาคม 2562

- ติดต่อประสานขอความร่วมมือจากอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อให้ความรู้และทักษะในการแปรรูปและออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์ลายพัดจากต้นกกให้กับชุมชน และคณะวิทยากรจัดการ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ เพื่อร่วมกันระดมความคิดในการหาตลาดที่รองรับสินค้าลายพัดจากต้นกกของชุมชน

- พาชุมชนไปศึกษาดูงานจากกลุ่มวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จ คือ กลุ่มสานพัดจักสานไม้ไผ่ พัดสานบ้านแพรก เลขที่ 55 หมู่ 3 บ้านแพรก ตำบลบ้านแพรก อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่พัดสาน เริ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2538 กลุ่มได้มีการจัดทำพัดไม้ไผ่มาเป็นระยะเวลายาวนานประมาณปี พ.ศ.2510 เป็นต้นมา โดยมีการแบ่งกันทำดอก การสาน การทำขอบ ทำด้ามพัด โดยเริ่มต้นสร้างอาชีพจากการแปรรูปทุนทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนก่อน เพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างที่ดีที่จะให้ครัวเรือนในชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว ได้ศึกษาเป็นแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้กับชุมชนตัวเองต่อไป

เมษายน ถึง พฤษภาคม 2562

- ประสานอาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อจัดอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นกก โดยต้นกกจะใช้ต้นกกภายในแหล่งน้ำของชุมชนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เพื่อทดลองทำจริงและทดสอบการสานลายจริง จากนั้นจะให้ชุมชนได้ทดลองทำจริง โดยจะกำหนดให้ฝึกฝีมือในการทำเป็นระยะเวลา 1 อาทิตย์ แล้วอาจารย์จะกลับมาทดสอบการสานเพื่อให้คะแนนอีกครั้ง

- ร่วมระดมความคิดกับชุมชนเพื่อระบุนายการวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นกก เพื่อจัดซื้อหรือสร้างอุปกรณ์ให้ชุมชนได้ใช้เพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือนต่อไป

- ประธานอาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อร่วมระดมความคิดเห็นกับชุมชนออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เหมาะสมกับการใช้งานได้อย่างสะดวก และเหมาะสมกับชุมชน

- จัดจ้างทำบรรจุภัณฑ์ต้นกอกแปรรูปที่ผ่านการระดมความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว

- ประธานอาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ เพื่อร่วมกันระดมความคิดเห็นกับชุมชนในการหาตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์ต้นกอกของชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว

- ร่วมกับชุมชนสำรวจ ค้นหาตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบของชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว

□ มิถุนายน 2562

- ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคของการพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านแสง หมู่ 2 ตำบลทัพเสด็จ อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว ที่ดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นกอก

- สรุปผลการดำเนินโครงการสร้างเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติเพื่อร่วมกันศึกษาแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น โดยการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้นผ่านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นกอกนั้นว่าสามารถต่อยอดแนวทางการพัฒนาจากรายครัวเรือนเป็นการรวมกลุ่มอาชีพของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะต่อไป

แผนการดำเนินงาน

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินงาน (เดือน)				
		ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.
1	- เก็บข้อมูลและสำรวจประสิทธิภาพของทุนทรัพยากร (ต้นกอก) ในแต่ละครัวเรือน - ร่างแผนพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตในด้านการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ลายพัดสานจากต้นกอก					
2	- ติดต่อประสานขอความร่วมมือจากอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี เพื่ออบรมให้ความรู้ให้ทักษะกับชุมชนในการจัดทำลายพัดสานจากต้นกอก การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการค้นหาตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์ของตนเอง - พาชุมชนไปศึกษาดูงานจากกลุ่มวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จ					
3	- ประธานอาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อจัดอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะการจัดทำผลิตภัณฑ์พัฒนาลายพัดสานจากต้นกอก - ร่วมระดมความคิดเห็นกับชุมชนเพื่อระบุนโยบายการวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการจัดทำผลิตภัณฑ์พัฒนาลายพัดสานจากต้นกอก					

	- ประธานอาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อร่วมระดมความคิดเห็นร่วมกับชุมชนในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ - จัดจ้างทำบรรจุภัณฑ์พัฒนาจากต้นกก - ประธานอาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ เพื่อร่วมกันระดมความคิดร่วมกับชุมชนในการหาตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์พัฒนาจากต้นกก - ร่วมกับชุมชนสำรวจ ค้นหาตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์พัฒนาจากต้นกก					
4	- ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคของการพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิต - สรุปผลการดำเนินโครงการสร้างเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติ เพื่อร่วมกันศึกษาแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น					

ส่วนที่ 4

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

- สภาพปัญหา ความต้องการ โอกาสในการพัฒนาจากชุมชนหรือครัวเรือนเป้าหมาย
- สรุปความต้องการเชิงพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของหน่วยงาน เครือข่ายภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
- ข้อเสนอแนะ จุดเน้น โครงการพัฒนาที่ส่งผลต่อความสำเร็จ (Quick Win Project)